

УДК 37.091.321:364(477) НаУКМА

Гусак Н. Є., Костюкевич А. С.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ШКОЛІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НаУКМА

У статті розглядаються особливості процесу підготовки соціальних працівників у Школі соціальної роботи НаУКМА – першій професійній школі соціальної роботи в Україні. Автори описують ШСР НаУКМА, зміст підготовки, форми та методи навчання, а також роль викладацького складу в процесі підготовки соціальних працівників.

Ключові слова: ШСР НаУКМА, підготовка соціальних працівників, викладачі, студенти бакалаврської програми, студенти магістерської програми.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності теми. Школа соціальної роботи (далі – ШСР) Національного університету «Києво-Могилянська академія» (далі – НаУКМА) однією з перших розпочала процес підготовки соціальних працівників в Україні. У 1994 р. Вчена рада НаУКМА ухвалила рішення про створення ШСР, а її першим керівником став Володимир Іванович Полтавець.

Процес навчання у ШСР має свої особливості, адже програму підготовки соціальних працівників створювали науковці та викладачі з різних країн світу. Завдяки проекту «Впровадження вищої освіти у сфері соціальної роботи в Україні», підтриманому програмою технічної допомоги Європейського Союзу Темпус Тасіс, у 1994 р. було розроблено першу в Україні освітню програму в галузі соціальної роботи [9]. Досвід соціальної роботи викладачам і студентам ШСР передавали такі відомі закордонні фахівці, як Шуламїт Рамон, Стівен Шардлоу, Фернанда Родрігес та ін. [7; 9; 11]. Під час реалізації проекту проводилися міжнародні науково-практичні конференції, а викладачі і студенти мали можливість стажуватися за кордоном.

Сьогодні, як зазначають дослідники, соціальних працівників готують у понад 30 навчальних закладах України різних типів та форм власності

[5; 8; 9], кожен з яких має свої особливості в цьому напрямі діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій. Особливості навчання соціальних працівників у ШСР НаУКМА вивчали як вітчизняні, так і закордонні фахівці. Зокрема, Т. Семигіна [4–6; 11], Н. Кабаченко, О. Бойко [9], І. Грига, О. Волгіна [11], Дж. Шіарз [7] та ін. Дослідники описували процес підготовки соціальних працівників в Україні через етапи його становлення [9], аналізували особливості підготовки магістрів соціальної роботи та проблеми, з якими доводилося стикатися ШСР на кожному з етапів свого розвитку [5; 6; 11]. Також вивчалися процес становлення спеціальності «Соціальна робота» у ШСР НаУКМА [7], особливості організації навчального процесу, специфіка викладання та підходи до оцінювання академічної успішності студентів [4; 8].

Виділення невирішених аспектів проблеми. Незважаючи на те, що особливості підготовки соціальних працівників у ШСР НаУКМА були предметом наукового інтересу різних дослідників, більшість публікацій присвячено опису етапів професіоналізації соціальної роботи або вивченню конкретних тем, пов'язаних з розробкою навчальних курсів для бакалаврської та магістерської програм. Однак за 20 років діяльності школи сформувалися певні підходи, які

вирізняють її з-поміж інших навчальних закладів. Таким чином, важливо дослідити ті особливості навчання в ШСР НаУКМА, які притаманні саме їй.

Мета цієї роботи полягає у вивченні особливостей підготовки соціальних працівників у ШСР НаУКМА з огляду на зміст, форми та методи навчання, а також роль викладачів у процесі підготовки соціальних працівників.

Методологія дослідження. Дослідження проводилось у м. Києві на базі ШСР з листопада 2013 р. по квітень 2014 р. з використанням якісної методології – вивчення випадку (case-study). Для збору інформації було використано такі методи: аналіз документів (вивчалися нормативно-правові документи, які регламентують процес навчання в НаУКМА, 39 навчально-методичних комплексів дисциплін, 2 навчальні плани підготовки бакалавра та магістра), опитування викладачів ШСР з використанням анкети, фокус-групи зі студентами (1 фокус-група зі студентами 4 року навчання бакалаврської програми, 2 фокус-групи – зі студентами 2 року навчання магістерської програми).

Виклад основного матеріалу. Школа соціальної роботи НаУКМА. Підготовка соціальних працівників у ШСР зумовлена насамперед особливостями навчання в НаУКМА в цілому. У своїй діяльності НаУКМА керується Статутом [2], Положенням «Про навчання в НаУКМА» [1] та іншими нормативними документами, які базуються на підході Liberal Art Education.

ШСР імені професора Володимира Полтавця входить до складу факультету соціальних наук та соціальних технологій НаУКМА. Здобуття освіти на факультеті в цілому та в ШСР зокрема відбувається на двох освітніх рівнях – бакалавр, який передбачає 4 роки навчання, та магістр, що передбачає 2 роки навчання. Окрім того, у 2010 р. в межах проекту «Вдосконалення тривірневої системи освіти за спеціальністю “Соціальна робота” в шести європейських країнах», який фінансувався Європейською комісією, в ШСР НаУКМА було створено першу в Україні докторську програму «Соціальна робота і соціальна політика» [9]. Таким чином, ШСР НаУКМА створила програми тривірневої освіти із соціальної роботи, що відрізняє її від інших навчальних закладів.

Однією з характерних особливостей НаУКМА і ШСР зокрема є те, що студенти можуть самостійно формувати індивідуальні навчальні плани, вибираючи щороку ті дисципліни, які вони хочуть вивчати. У навчальних планах студентів є нормативні (загальнообов'язкові) та вибіркові

курси. Важливо зауважити, що вибіркові курси можуть обиратися студентами як із числа тих, які пропонуються навчальними планами ШСР, так і з числа тих, які пропонують інші кафедри з інших факультетів. Але можливості вибору конкретного курсу іноді пов'язані з певними труднощами, які стосуються існуючих вимог до тижневого навантаження, кількості студентів у групі тощо. Як зазначила одна з інформантів, *«не завжди можна прослухати той курс, який хочеш. Деякі курси не відбуваються через те, що на них не записалася достатня для формування групи кількість людей. Також можуть виникати проблеми з тижневим навантаженням, тому доводиться відмовлятися від якихось курсів»* (студентка БП-4).

Оскільки студенти одного року навчання можуть обирати різні курси, то й при формуванні розкладу занять необхідно враховувати індивідуальний вибір студентів, що впливає на його структуру. Тому, на відміну від інших ВНЗ, у студентів ШСР НаУКМА, згідно з їхнім індивідуальним розкладом, може бути кілька пар протягом цілого дня, але не поспіль (одна з них, наприклад, о 8.30, друга о 13.30, а третя о 16.30). Фактично студент перебуває в НаУКМА протягом дня, відвідуючи при цьому лише кілька пар. У проміжках між заняттями студенти працюють у загальній бібліотеці НаУКМА (її загальний фонд на 01.01.2014 р. становив 1 664 780 примірників, є доступ до 142 баз даних електронних видань), у Ресурсному центрі з питань ВІЛ/СНІД або Ресурсному центрі з питань соціального підприємництва, створених на базі ШСР. У ресурсних центрах зібрано літературу з соціальної роботи та соціальної політики, яка постійно оновлюється завдяки закордонним партнерам, викладачам, студентам та випускникам ШСР. Окрім того, ШСР має власний комп'ютерний клас з підключенням до мережі Інтернет.

У НаУКМА навчання відбувається двома робочими мовами: англійською та українською. Також студенти мають можливість опанувати й інші іноземні мови, здобути знання від викладачів з-за кордону під час відвідування авторських та гостьових курсів. Традиційно в ШСР англійською викладається курс «Міжнародна соціальна робота», але це можуть бути й інші курси, запропоновані викладачами.

Для оцінки знань у ШСР використовується прийнята в НаУКМА 100-бальна шкала, яка складається з двох частин. Перша передбачає оцінку роботи студента під час занять, друга – оцінку знань за результатами іспиту або заліку.

Зміст підготовки соціальних працівників.

ШСР розвиває власну наукову школу підготовки соціальних працівників в Україні, що передбачає орієнтацію на цінності соціальної роботи, використання кращого академічного та практичного досвіду в процесі навчання та підтримку традицій, що склалися впродовж років існування ШСР. Викладачі та персонал ШСР визначають свою місію як таку, що пов'язана з підготовкою кваліфікованих фахівців, спроможних зробити соціальну роботу потрібною людям та розвивати професійну соціальну роботу.

При визначенні змісту підготовки соціальних працівників викладачі ШСР орієнтуються на міжнародні стандарти соціальної роботи та актуальні виклики сучасної практики соціальної роботи в Україні. Під час навчання студенти мають можливість інтегрувати здобуті теоретичні знання в практичну діяльність.

У ШСР НаУКМА викладаються навчальні дисципліни, які умовно можна вважати теоретичними, теоретико-практичними, орієнтованими на соціальну роботу з різними групами клієнтів та присвяченими методології досліджень у соціальній роботі.

Навчально-методичні комплекси теоретичних дисциплін формуються з урахуванням міжнародних стандартів соціальної роботи. Відповідно, у переліку рекомендованої літератури міститься чимало англійських джерел, які повинні опанувати студенти. Теоретико-практичні дисципліни передбачають практичне відпрацювання студентами здобутих під час курсу знань. Наприклад, у кінці курсу «Соціальне проектування» студенти готують реальний проект, який можуть реалізувати на місцях практики. Деякі студенти подають свої соціальні проекти, розроблені в рамках курсу, на конкурси й отримують відповідне фінансування на їх реалізацію. На курсі «Корпоративні соціальні програми» студенти розробляють свої корпоративні програми і презентують їх запрошеним представникам організацій, які окремі з цих програм реалізують згодом у своїх організаціях.

Важливим аспектом змістовної підготовки соціальних працівників у ШСР є їх навчання формам та методам роботи з різними групами клієнтів. Такі курси читають викладачі, які мають практичний досвід роботи у відповідній сфері та можуть поєднати теоретичні знання з реальними прикладами зі своєї практики. Ці навчальні курси є цінними для студентів. *«Добре, коли теорія поєднується з практикою, особливо коли ми можемо порівняти теорію з практикою в інших країнах (нам іноземні викладачі про це*

розказують і наші, які там стажувалися) і зіставити це з тим, що відбувається у нас» (студентка МП-2).

При розробці навчальних програм викладачі ШСР орієнтуються на використання доказової практики в соціальній роботі, у зв'язку з чим велика увага приділяється навчання дослідженням у соціальній роботі. Після опанування теоретичних курсів, присвячених вивченню методології проведення досліджень, на останньому році навчання як на бакалаврській, так і на магістерській програмі студенти проводять власне дослідження з актуальних питань соціальної роботи, готують за його результатами наукову роботу, яку захищають у кінці навчання на відповідній програмі.

Форми та методи навчання. У процесі підготовки соціальних працівників використовуються різні форми та методи навчання. У ШСР НаУКМА навчання здійснюється за такими формами: стаціонарна та дистанційна. На відміну від багатьох інших навчальних закладів, у ШСР НаУКМА немає заочної форми навчання. Студенти можуть також навчатися за індивідуальним планом. Навчальний процес здійснюється у формі самостійної роботи, навчальних занять, практичної підготовки та контрольних заходів.

Значна увага в процесі підготовки соціальних працівників приділяється практиці. На бакалаврській програмі практика поділяється на ознайомчу (для ознайомлення з діяльністю різних організацій соціальної сфери), навчальну (для відпрацювання практичних навичок, необхідних для роботи з різними групами клієнтів), дослідницький та навчально-дослідницький практикум (для формування навичок проведення дослідження з актуальних питань соціальної роботи). Частка практичної підготовки бакалаврів у рамках усіх нормативних навчальних дисциплін становить понад 16 % (1206 годин).

Також студенти можуть обрати волонтерську практику для набуття досвіду практичної соціальної роботи. Практику організовано таким чином, щоб урахувати зацікавленість кожного студента щодо тих організацій чи груп клієнтів, з якими вони хотіли б працювати. Так, наприклад, студенти бакалаврської програми протягом 2–4 років навчання щотижня відвідують місце практики, що, на їхню думку, дає можливість *«отримати реальний практичний досвід з різними групами клієнтів. Усі, хто хотів, мали змогу познайомитися з різними групами клієнтів»* (студентка БП-4). Разом з тим, не всі організації, де студенти хотіли б проходити свою практику, погоджуються їх брати. Деякі відмовляють за

браком часу у спеціалістів, відсутністю умов для організації робочого місця, інші пропонують сплачувати за проходження практики, що вимагає від викладачів постійно докладати зусилля та здійснювати пошук нових місць практики, де студенти могли б отримувати необхідну підтримку та мати належні умови роботи. Для деяких студентів магістерської програми можливість реального проходження практики під час навчання була одним із важливих мотивів для вступу: *«Для мене одним із найголовніших при вступі у ШСР була практика»* (студентка МП-2). Але, на відміну від перших 15 років підготовки соціальних працівників, навчальні плани та навантаження викладачів не передбачають такої форми роботи, як дорадництво (щотижневі зустрічі з викладачем, під час яких у групі обговорюються складні ситуації, які виникають у студентів на місці практики). Цього студентам не вистачає: *«Звісно, не вистачає дорадництва»* (студентка МП-2). На магістерській програмі практика поділяється на навчальну (для ознайомлення з діяльністю різних організацій соціальної сфери), виробничу (для вдосконалення практичних навичок соціальної роботи) та навчально-дослідницьку (для вдосконалення навичок проведення дослідження та підготовки наукової роботи). Частка практичної підготовки магістрів у рамках усіх нормативних навчальних дисциплін становить понад 21 % (936 годин).

У навчальних планах студентів значна увага приділяється самостійній роботі (в середньому на самостійну роботу відведено 2/3 годин, виділених для опанування курсу). Для цього в графіку навчального процесу передбачено два тижні самостійної роботи, під час яких не проводяться аудиторні заняття, а студенти мають змогу присвятити час написанню есе, творчих робіт, проектів тощо. Для студентів ШСР самостійна робота має виняткове значення, оскільки передбачає оволодіння знаннями щодо теми з різних джерел, які висвітлюють іноді протилежні точки зору.

У процесі підготовки соціальних працівників викладачі ШСР віддають перевагу використанню інтерактивних методів навчання, зокрема груповим дискусіям, роботі з випадками, груповим проектам, рольовим іграм, тренінгам, моделюванню ситуацій тощо. Використання таких методів навчання дає можливість майбутнім соціальним працівникам сформувати необхідні вміння та відпрацювати конкретні навички. Однак не завжди викладачі забезпечені необхідною матеріально-технічною базою для проведення інтерактивних вправ під час занять. Тому їм

доводиться самостійно дбати про ресурсне забезпечення для проведення вправ. Крім того, аудиторії, в яких проводяться заняття, не завжди зручно обладнані і не мають необхідного матеріально-технічного забезпечення: проектор, ноутбук тощо. Також викладачі зазначають, що в останні роки доводиться змінювати методи навчання, що пов'язано з рівнем знань студентів та їхньою мотивацією до вивчення соціальної роботи. *«Якщо раніше, до впровадження ЗНО, до нас вступали студенти, мотивовані навчатися саме соціальної роботи, то сьогодні переважно маємо тих, хто хоче навчатися в НаУКМА, і не важливо, на якій саме спеціальності. Це ускладнює процес їхньої підготовки, оскільки доводиться витрачати час на мотивацію та пояснення базових цінностей соціальної роботи»* (викладач ШСР). Тому на бакалаврській програмі, особливо на перших курсах, викладачі в останні роки менше застосовують групові дискусії та інші інтерактивні методи.

Більшість студентів позитивно оцінюють використання інтерактивних методів у процесі навчання. Найефективнішими методами студенти магістерської програми вважають ті, які сприяють закріпленню знань на практиці, зокрема робота з випадками, моделювання ситуацій, групові проекти, тренінги. *«Дуже добре, коли працюємо за методикою кейс-стаді та розбираємо конкретні приклади. Особливо в процесі практики це дуже корисно. Це дає можливість відпрацювати конкретні навички»* (студентка МП-2). Для деяких студентів значимими є дискусії, під час яких можна обговорити різні аспекти проблемного питання чи представити різні точки зору. *«Я за дискусії. Це дуже цікаво і корисно, проте вони мають бути добре побудовані»* (студентка МП-2). Проте в ШСР навчаються й такі, для кого інтерактиву виявилось забагато: *«Я на четвертому курсі іноді ловлю себе на думці, що я сиджу і маю дівчинку. А коли приходжу в організацію і мені дають якісь прості практичні завдання, не знаю, як себе поводити»* (студентка БП-4). Інші вважали, що курси, на яких активно застосовувались інтерактивні вправи, запам'ятались більше.

Роль викладачів у процесі підготовки соціальних працівників у ШСР. Вагому роль у процесі підготовки соціальних працівників у ШСР НаУКМА відіграють викладачі. Серед них є кандидати та доктори наук, доценти та професори. Кандидати наук здобули науковий ступінь у таких галузях, як філософія, соціологія, медицина, політика, історія та соціологія, що ускладнює формування єдиної традиції підготовки соціальних працівників у ШСР. Але 10 із 17 викладачів ШСР є

випускниками кафедр, тобто мають базову освіту із соціальної роботи. Це допомагає викладачам у процесі навчання, оскільки цінності, філософія соціальної роботи та підходи до викладання є схожими. Деякі студенти вважають, що саме ці цінності та філософія допомогли їм стати більш толерантними та неупередженими у ставленні до інших. *«Для мене важливим було формування світогляду, який особливий акцент робить на толерантності ставленні до інших людей, на подоланні стигматизації і т. п.»* (студентка МП-2).

Викладачі ШСР є досвідченими професіоналами, які окрім викладацької роботи обіймають посади експертів, консультантів, керівників проєктів, наукових радників у державних і недержавних, вітчизняних та міжнародних організаціях (7 із 10 опитаних зазначили, що працюють у проєктах та консультують недержавні організації). Своїм досвідом практичної роботи викладачі діляться зі студентами.

Також викладачі ШСР мають широке коло професійного спілкування і часто запрошують на заняття до студентів фахівців, які працюють з різними групами клієнтів, у різних напрямках соціальної роботи та соціальної політики. Така практика притаманна багатьом сучасним університетам світу, оскільки дає можливість студентам поспілкуватися з фахівцями з приводу практичних аспектів соціальної роботи та соціальної політики. Та й самі студенти як бакалаврської, так і магістерської програм вважають, що найкориснішими для них були ті навчальні курси та заняття, де була можливість відпрацювати здобуті знання на практиці чи обговорити з фахівцями проблемні аспекти практичної соціальної роботи.

Найбільш цитовані в Україні публікації з соціальної роботи були написані викладачами ШСР. Чимало англійських статей та книг, підготовлених викладачами ШСР, виходить також і за кордоном. Студенти вважають, що навчатися в таких фахівців престижно. *«Вчитись у ШСР престижно, оскільки більшість науковців, професіоналів цієї сфери викладають у нашій школі. Більшість якісної літератури друкують наші викладачі»* (студентка БП-4). *«Я хотіла займатися соціальною роботою й здобути вищу спеціалізацію, освіту в тому напрямку, в якому хочу працювати. Звісно, я обрала для навчання ШСР, оскільки більшість авторитетних для мене викладачів та практиків соціальної роботи працюють тут»* (студентка МП-2).

У ШСР існує практика індивідуальних консультацій (наявний графік проведення консультацій кожним викладачем ШСР), і, як зазначають

студенти, *«я знаю, що можу підійти до будь-якого викладача ШСР, якщо мені потрібна його допомога, або написати лист, на який отримаю відповідь»* (студентка МП-4). Приймаючи рішення про викладання в ШСР, деякі професіонали орієнтувались на бажання *«працювати з творчими, розумними студентами та поділитися практичним досвідом»* (викладач ШСР). Тому вони готові працювати зі студентами додатково, надаючи їм індивідуальні консультації.

Висновки. Підготовка соціальних працівників у ШСР НаУКМА є особливою, з огляду на те, що сьогодні випускники школи працюють консультантами, менеджерами, рідше практичними соціальними працівниками в численних вітчизняних, міжнародних, державних та недержавних організаціях. Дехто з них створив власні громадські організації й впроваджує інноваційні проєкти, спираючись на європейські стандарти соціальної роботи. Багато випускників ШСР консультують профільні міністерства і впливають на розвиток соціальної роботи та соціальної політики, привносячи в соціальну галузь нові та часто революційні ідеї, як-от, наприклад, стандартизація соціальних послуг чи супервізії. Необхідні для своєї роботи знання, вміння, навички, професійні компетентності вони здобули під час навчання у ШСР НаУКМА. ШСР дає можливість здобути освіту з соціальної роботи за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, магістр та PhD. У процесі підготовки соціальних працівників ШСР розвиває власну наукову школу, що передбачає орієнтацію на цінності соціальної роботи, використання кращого академічного та практичного досвіду в процесі навчання та підтримку традицій, що склалися впродовж років існування ШСР. Студенти опановують теоретичні, теоретично-практичні дисципліни, вивчають особливості роботи з різними групами клієнтів. Поряд із теоретичною підготовкою значна увага приділяється практиці та дослідженням у соціальній роботі. Для опанування матеріалу викладачі віддають перевагу використанню інтерактивних методів навчання, які позитивно оцінюються і самими студентами. Майже 60 % часу, передбаченого для вивчення курсів, студенти працюють самостійно. Більшість викладачів є випускниками ШСР, вони додатково обіймають посади експертів, консультантів, керівників проєктів, наукових радників у державних, недержавних, вітчизняних та міжнародних організаціях і можуть при викладанні поєднувати теоретичні знання та практичний досвід.

Особливості підготовки соціальних працівників у ШСР НаУКМА зумовлені також тим, що університету загалом притаманна система Liberal Art Education, коли на визначену кількість кредитів студенти самі обирають цікаві для них предмети з різних галузей знання, що не лише сприяє їхньому становленню як кваліфікованих соціальних працівників, але й допомагає розвиватися в інших царинах.

Перспективи подальшого дослідження. Проведене дослідження має низку обмежень і не є репрезентативним у частині ставлення студентів до процесу навчання. У подальшому було б доцільно провести лонгітюдне дослідження, можливо, із використанням стратегії «дослідження в дії», яке мало б на меті з'ясувати ставлення студентів до процесу навчання в ШСР, включаючи і їхню мотивацію.

Список літератури

1. Про затвердження Положення про навчання в НаУКМА : наказ [Електронний ресурс] ; офіц. текст прийнятий Вченою радою НаУКМА від 25 березня 2004 р. – Режим доступу: <http://student.ukma.kiev.ua/wp-content/uploads/2011/07/Положення-про-навчання-в-НаУКМА.pdf>. – Назва з екрана.
2. Про статут Національного університету «Києво-Могилянська академія» : постанова ; станом на 22 серпня 2000 р. / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Офіц. вид. – К. : Урядовий кур'єр, 2000. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Савчук О. М. Організація практики студентів на бакалаврських програмах з соціальної роботи: закордонний досвід / О. М. Савчук, Л. Д. Кондратова // Наукові записки НаУКМА. – 2013. – Т. 149 : Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – С. 68–74.
4. Семигіна Т. В. Підготовка магістрів соціальної роботи (з досвіду школи соціальної роботи НаУКМА) / Т. В. Семигіна // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2004. – № 2. – С. 132–137.
5. Семигіна Т. Професіоналізація соціальної роботи: перерваний політ? / Тетяна Семигіна // Соціальний захист. – 2007. – № 5. – С. 41–44.
6. Семигіна Т. Фахова соціальна робота: 10 років утвердження в НаУКМА та поза нею / Тетяна Семигіна // Покликання університету : зб. наук. пр. [ред. кол.: О. Гомілко, М. Кірченко, А. Колодій та ін.]. – К. : РІА «Янко» : Веселка. – 2005. – С. 203–213.
7. Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. Полтавця. – К. : Видавничий дім «КМ Academia», 2000. – 236 с.
8. Яковлев М. В. Освіта та професійна підготовка соціальних працівників: стислий огляд світової практики / М. В. Яковлев, Н. В. Кабаченко // Наукові записки НаУКМА. – 2011. – Т. 123 : Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – С. 50–54.
9. Boyko O. Social work as an academic discipline in Ukraine / O. Boyko, N. Kabachenko // Social Work and Social Policy in Transition Journal. – 2011. – № 2 (1). – P. 79–104.
10. Global Standards for Social Work Education and Training [Electronic resource] // Web-site / IASSW. – Mode of access: http://cdn.ifsw.org/assets/ifsw_65044-3.pdf. – Title from the screen.
11. Semigina T. Social Work Education in Ukraine / T. Semigina, I. Gryga, O. Volgina // Ausbildung for soziale Berufe in Europa. Band 3 : Mit Beiträgen über Finnland, Russland, Belgien (Flandern), Frankreich, Luxemburg, Tschechien, Ukraine, Ungarn, Rumänien, Moldawien, Liechtenstein / Franz Hamburger, Sandra Hirschler, Gunther Sander, Manfred Wobcke (Hg.) ; Institut für Sozialarbeit und Sozialpädagogik. – Frankfurt am Main, 2005. – P. 152–170.

N. Gusak, A. Kostiukevych

EDUCATION OF SOCIAL WORKERS IN SCHOOL OF SOCIAL WORK OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF “KYIV-MOHYLA ACADEMY”

The article is devoted to the description of special features of the social workers education in SSW of NaUKMA – the first professional school of social work in Ukraine. The authors describe SSW of Kyiv-Mohyla Academy, contents of education, forms and methods of teaching, and the role of the teachers at this process.

Keywords: School of Social Work NaUKMA, education of social workers, teachers, students, bachelor program, master program.

Матеріал надійшов 23.09.2014